

AKTUALITA – část 1

Příjezdový a domácí cestovní ruch s využitím GSM dat – výsledky unikátního výzkumu

V letech 2017 – 2019 probíhal naprosto unikátní výzkum příjezdového a domácího cestovního ruchu, který z pohledu dat odráží konec velmi úspěšného období českého turismu s dlouhodobě rostoucími makroekonomickými ukazateli. S využitím anonymizovaných dat mobilních operátorů bylo zjištěno, že v minulém roce se na území České republiky účastnilo cestovního ruchu přes 75 mil. turistů, což bylo skoro o 2,3 mil. více, než v roce 2017. Z toho bylo 24 mil. turistů zahraničních a přes 51 mil. tuzemců. Jednodenní výletníci v minulém roce uskutečnili v rámci turismu celkem 115 mil. jednodenních návštěv českých destinací, z toho bylo 19 mil. zahraničních a 96 mil. tuzemských jednodenních návštěv.

Cestovní ruch je významným odvětvím našeho národního hospodářství, které se na tvorbě HDP podílí bezmála **třemi procenty**, na celkové zaměstnanosti dokonce **4,5 procenty**. Jedná se pouze o přímý podíl turismu, nehledě na produkci dalších odvětví, která s turismem přímo souvisí – v multiplikaci tak turismus participuje na celkovém HDP země přibližně šesti až sedmi procenty.

Z těchto důvodů je od roku 2003 pravidelně v roční periodicitě konstruován **Satelitní účet cestovního ruchu ČR (TSA)**, který mimo jiné vyžaduje informace o počtu a struktuře zahraničních návštěvníků ČR, jejich trajektorii a délce pobytu na našem území. Údaje TSA jsou taktéž využívány Ministerstvem pro místní rozvoj (dále MMR) pro potřeby státní politiky cestovního ruchu. V neposlední řadě i agenturou CzechTourism – především pro tvorbu marketingových strategií. Výsledky projektu jistě potěší i mnoho dalších uživatelů statistických dat o turismu na národní či regionální úrovni.

Aktuálně jsou k dispozici čtvrtletní a roční údaje za období let 2017 až 2019. V České republice bylo dle výsledků zmíněného statistického šetření s využitím GSM dat v roce **2018** vykázáno celkem 73,0 mil. příjezdů turistů – zhruba stejné množství, jako v roce 2017. Z toho bylo 24,0 mil. nerezidentů a 49,0 mil. rezidentů. Nicméně v roce **2019** se již jednalo o 75,3 mil. příjezdů turistů, což bylo o 3,2 % více, než v roce 2018. Z toho bylo 24,1 mil. zahraničních turistů, u kterých došlo k meziročnímu nárůstu o 0,3 %, a 51,3 mil. tuzemských turistů, u kterých činil nárůst dokonce 4,6 %. Z těchto údajů plyne, že cestovní ruch byl **tažen především domácími turisty**.

Regionálně směřovalo nejvíce zahraničních turistů - včetně individuálního ubytování - do **hlavního města** – 11,3 mil. příjezdů. Jednalo se o 47 % všech příjezdů do země. Zahraniční turisté dále zavítali nejvíce do **Jihomoravského kraje** - 1,9 mil. příjezdů, a do **kraje Středočeského** – 1,8 mil. příjezdů.

Z pohledu zdrojových zemí výrazně převažovali turisté ze sousedního **Německa** - 4,1 mil. příjezdů, resp. 17 % z celkového počtu nerezidentů. Následovalo **Slovensko** - 9,7 %, **Polsko** - 7,8 %, **Rusko** - 6,9 %, a **Itálie** - 5,2 %.

Mezi **jednodenními návštěvníky** dominovali obyvatelé sousedních států, kteří opět nejčastěji zavítali do **Prahy**, kde generovali 7,6 mil. návštěv. Tito výletníci taktéž velmi často směřovali za nákupy, nabídkou stravovacích zařízení, či památkami do příhraničních oblastí. V **Jihomoravském kraji** se jednalo o 1,53 mil. a v **Píleňském kraji** o 1,3 mil. jednodenních návštěv. Jednalo se především o **Němce** - 4,3 mil. návštěv, resp. 22,4 % všech zahraničních jednodenních návštěvníků, **Slováky** – 9,0 %, **Ukrajince** - 8,4 % a **Poláky** - 6,7 % všech zahraničních jednodenních návštěvníků.

Je nepochybné, že výsledky šetření GSM dat za období 2017 - 2019 odrážejí konec velmi úspěšné éry českého turismu, která byla charakteristická nejen dlouhodobě rostoucími makroekonomickými ukazateli cestovního ruchu, ale taktéž i rozvojem **moderních trendů a měnící se strukturou aktuálních potřeb turistů, jejich stále rostoucí orientací na zážitkové produkty, zábavu, či nové formy sportovního, zdravotního či venkovského turismu.**

Velmi slibný vývoj cestovního ruchu, ale i dalších odvětví, byl v roce 2020 citelně narušen **dopady pandemie COVID-19.** Vysoký propad odvětví se brzy odrazí i v následných statistikách cestovního ruchu a zdůrazní nezbytnost detailních analytických dat. Česká republika však nabízí obrovský potenciál přírodních i kulturních zajímavostí a různorodých forem turistických aktivit. Proto se většina odborníků na tuto problematiku domnívá, že toto stále perspektivní odvětví, byť bylo snad nejvíce ze všech sektorů národního hospodářství zasaženo nezbytnými bezpečnostními opatřeními vlády, brzy znovu nabude odpovídajícího významu. Měly by k tomu dopomoci i různé **programy podpory podnikatelů i samotných účastníků cestovního ruchu,** které realizuje MMR i další resorty. Zároveň je očekávána i významná pomoc ze strany aktuální **marketingová strategie** CzechTourism i regionálního destinačního managementu, která je pro tento rok založena především na podpoře **domácího cestovního ruchu.**

Stručně o metodice šetření

Zmíněný projekt GSM dat navázal na šetření „Příjezdový cestovní ruch“ s využitím terénního zjišťování formou dotazníkového šetření, jehož výsledky byly publikovány do roku 2016. Sběr dat touto metodou však byl již v jeho průběhu stále více komplikovaný – především z důvodu členství České republiky v Schengenském prostoru, kdy po zrušení hraničních přechodů bylo osobní dotazování zahraničních návštěvníků stále hůře technicky proveditelné.

*Nová metoda měření počtu návštěvníků s využitím **komunikačních dat mobilních operátorů** byla již v souvislosti s cestovním ruchem u nás několikrát využita, nicméně ve většině případů se jednalo o jednorázové výzkumy návštěvnosti zvolených kulturních či sportovních akcí ve vybraném regionu. V případě nové metody sběru GSM dat však byla tato data využita plošně na celém území státu – a navíc i za segment domácích účastníků cestovního ruchu. Samozřejmě se jedná o **přísně anonymizovaná data.***

*Hlavním pilířem statistik vývoje cestovního ruchu na našem území jsou ukazatele návštěvnosti **hromadných ubytovacích zařízení** cestovního ruchu, které publikuje Český statistický úřad. Tato data jsou zaměřena primárně na údaje o celkovém počtu příjezdů a přenocování zahraničních a tuzemských hostů v členění dle kategorií ubytovacích zařízení, dle krajů apod. Relativně nová metoda zpracování GSM dat údaje ČSÚ vhodně **doplňuje** v tom smyslu, že se jejím prostřednictvím dají spolehlivě vymezit i **jednodenní návštěvníci** či **turisté ubytovaní individuálně** - v malém penzionu, apartmánu, u příbuzných a známých, a taktéž s využitím tzv. **sdíleného ubytování.** Metoda dokáže vymezit i účastníky cestovního ruchu tranzitující přes území ČR.*

*Nový projekt pod patronací Technologické agentury ČR zmíněná mobilní big-data zpracovával na velkokapacitním počítači sdružením RODOS. Současně byla **pracovní skupinou** odborníků z ČSÚ, MMR, CzechTourism a zástupců dodavatele (společnost CE-TRAFFIC) tvořena **unikátní nová metodika.***

*Zmíněná komunikační data mají – a to nejen pro vymezení cestovního ruchu - obrovský potenciál, nicméně tvorba nové metodiky nebyla vůbec jednoduchá. Realizátor výstupních dat se musel postupně vypořádat s mnoha **technickými problémy,** jakými byly například přesahy jednotlivých vysílačů, vymezení osob s více než jednou SIM kartou nebo naopak těch bez karty. V neposlední řadě bylo nezbytné metodicky oddělit zahraniční či domácí návštěvníky od rezidentů, kteří se cestovního ruchu ve sledovaném období neúčastnili. Taktéž bylo potřeba eliminovat cizince, kteří byli na území ČR mimo rámec cestovního ruchu – například na základě pracovního povolení. Projekt musel být metodicky využitelný i pro tzv. „**Tracking**“ – marketingový výzkum agentury CzechTourism pro stanovení spolehlivé struktury návštěvníků včetně odhadu jejich průměrných útrat, kteréžto údaje se dají získat pouze osobním dotazováním.*